

УДК 378.011.3-051:78]:7.071.2

АНАЛІЗ ЗМІСТУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ЗАСОБАМИ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН

Т.Д.Пухальський

У статті здійснено аналіз змісту диригентсько-хорової складової професійної підготовки майбутніх учителів музики на музично-педагогічних факультетах ВНЗ. На основі ґрунтовного аналізу навчально-методичного забезпечення диригентсько-хорових дисциплін розкрито особливості їх викладання в сучасній освітній практиці вищих навчальних закладів. Виявлено розбіжності між декларованим змістом диригентсько-хорової підготовки у навчальних програмах з об'єктивними реаліями професійної діяльності учителів музики в умовах загальноосвітніх шкіл. Методами порівняльного аналізу досліджень науковців із сучасним станом професійної підготовки вчителів музики на музично-педагогічних факультетах встановлено низку невідповідностей та недоліків у процесах оновлення змісту диригентсько-хорової підготовки. Встановлено, що перехід від традиційної освітньої практики диригентсько-хорової підготовки вчителів музики у ВНЗ та оновлення її змісту шляхом інтеграції нових наукових розробок та методик в їх освітню практику носить повільний та затяжний характер. Отримані результати засвідчили, що одним із шляхів вирішення даної проблеми є системна інтенсифікація процесів інтеграції нових наукових розробок у практику професійної підготовки вчителів музики.

Ключові слова: професійна компетентність, зміст диригентсько-хорової підготовки, диригентсько-хорові дисципліни, учитель музики.

АНАЛИЗ СОДЕРЖАНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЯ МУЗЫКИ СРЕДСТВАМИ ДИРИЖЕРСКО-ХОРОВЫХ ДИСЦИПЛИН

Т.Д.Пухальський

В статье проведен анализ содержания дирижерско-хорової составляющей профессиональной подготовки будущих учителей музыки на музыкально-педагогических факультетах вузов. На основе тщательного анализа учебно-методического обеспечения преподавания дирижерско-хоровых дисциплин раскрыты особенности их преподавания в современной образовательной практике высших учебных заведений. Выявлены расхождения между декларируемым содержанием дирижерско-хорової подготовки в учебных программах с объективными реалиями профессиональной деятельности учителей музыки в условиях общеобразовательных школ. Методами сравнительного анализа исследований ученых с современным состоянием профессиональной подготовки учителей музыки на музыкально-педагогических факультетах установлен ряд несоответствий и недостатков в процессах обновления содержания дирижерско-хорової подготовки. Установлено, что переход от традиционной образовательной практики дирижерско-хорової подготовки учителей музыки в вузе и обновление его содержания путем интеграции новых научных разработок и методик в их образовательную практику носит медленный и затяжной характер. Полученные результаты показали, что одним из путей решения данной проблемы является системная интенсификация процессов интеграции новых научных разработок в практику профессиональной подготовки учителей музыки.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, содержание дирижерско-хорової подготовки, дирижерско-хоровые дисциплины, учитель музыки.

ANALYSIS OF CONTENTS FORMATION OF MUSIC TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCE BY MEANS OF CONDUCTING AND CHORAL DISCIPLINES

T. D. Pukhalsky

The article analyses the content of conducting and choral part of training future music teachers at music teaching faculties in the university. The study is based on a thorough analysis of the teaching conducting and choral disciplines peculiarities of teaching in modern educational practice in higher education. The differences between the declared content of conducting and choral training in educational programs with the objective realities of professional music teachers in terms of schools have been outlined. A comparative analysis of related literature from the current state of teacher training in music and music teaching faculties established a number of inconsistencies and shortcomings in the process of updating the content of conducting and choral training. It has been found the transition from traditional educational practice of conducting and choral music teacher training in universities and updating its content by integrating new scientific developments and techniques in their educational practice is slow and protracted. The main conclusions drawn from this showed that one of the solutions to this problem is systematic intensification of integration processes of new scientific developments into practice training music teachers.

Key words: professional competence, means of conducting and choral training, conducting and choral disciplines, music teacher.

За період розвитку професійної освіти (починаючи з 60-70 років ХХ ст.) зміст диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики на музично-педагогічних факультетах зазнав різного рівня змін. Список навчальних дисциплін диригентсько-хорового циклу поступово зменшувався шляхом виключення та укрупнення навчальних курсів. З великого переліку навчальних дисциплін диригентсько-хорового циклу (хорознавство, історія хорового мистецтва, хорове аранжування, читання хорових партитур, хорове сольфеджіо, хорове аранжування, хоровий клас, методика роботи з хором, практикум роботи з хором, хорове диригування), за рахунок їх об'єднання, у навчальних планах педагогічних ВНЗ з'являються комбіновані навчальні курси: хоровий клас і практикум роботи з хором, хорове диригування і робота з хором, хорове диригування та читання хорових партитур, хорознавство і хорове аранжування, хорознавство та історія хорового мистецтва тощо. В навчальних планах сьогодення залишилися в основному хорове диригування, хоровий клас і практикум роботи з хором, хорознавство та хорове аранжування.

За останні десятиліття з'явилася практика надання учителям музики додаткових спеціалізацій та суміжних спеціальностей («Художня культура», «Практична психологія», «Соціальна педагогіка», «Українознавство» тощо). Це призвело до універсальності фахівців, їх привабливості на ринку праці, але разом з тим, продовжило тенденцію скорочення навчального навантаження у викладанні спеціальних дисциплін, покликаних забезпечити підготовку учителя музичного мистецтва саме до музичної діяльності, включаючи скорочення та оптимізацію викладання диригентсько-хорових дисциплін. Така ситуація, з однієї сторони, не могла не вплинути на якість диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики, але з іншої – стимулювала розвиток наукової думки у реалізації нових освітніх підходів та оновлення змісту диригентсько-хорової підготовки.

У наш час науковий вклад у професійну підготовку майбутніх учителів музики до диригентської та вокально-хорової діяльності внесли вітчизняні науковці, досліджуючи її в різних сферах: в хорознавчому аспекті – О.Г. Бенч-Шокало, О.М. Коломієць; в історії хорового мистецтва – В.Ф. Іванов, А.К. Мартинюк; в шкільному хорознавстві – В.Д. Доронюк, Ж.Й. Зваричук, О.Г. Раввінов, Л.І. Серганюк; у вокально-хоровому розвитку школярів – С.С. Горбенко, В.Ф. Черкасов, Л.О. Хлебнікова; у питанні хормейстерської підготовки – А.Т. Авдієвський, А.Г. Болгарський, П.А. Ковалик, А.В. Козир, П.М. Ніколаєнко, А.М. Растригіна, Т.А. Смирнова, А.В. Соколова, Ю.Є. Юцевич; у питанні педагогічного керівництва професійного становлення учителів музики – О.М. Олексюк, Г.М. Падалка, О.Я. Ростовський, О.П. Рудницька, О.П. Щолокова, та ін. Дослідженням професійної підготовки учителя музики засобами диригентсько-хорових дисциплін та її різних аспектів на нинішньому етапі займаються Л.А. Бірюкова, І.Г. Коваленко, С.В. Світайло, З.В. Софроній, Н.Г. Тарарак, І.О. Цуряк, І.В. Шинтяпіна та ін.

Сучасні наукові підходи до оновлення змісту диригентсько-хорової підготовки представлені в дослідженнях Л.А. Бірюкової, А.В. Козир, Т.А. Смирнової, І.О. Цуряк. Ґрунтовне дослідження змісту диригентсько-хорової освіти здійснено Т. Смирновою. Дослідниця на основі системи педагогічних принципів обґрунтовує шляхи оновлення змісту диригентсько-хорової підготовки, виділяючи три її основні компоненти: виконавський (знання, уміння та досвід творчого самовираження), педагогічний (знання, уміння та досвід педагогічного спілкування) та управлінський (знання, уміння та досвід управління хоровим колективом) [6, с. 19-20]. Науковець зазначає, що якісні зміни у вищій диригентсько-хоровій освіті потребують насамперед системного оновлення навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів музики. Надаючи великого значення систематизації і послідовності, А. Козир виділяє у диригентсько-хоровій підготовці наступні блоки: адаптивно-спрямовуючий (діагностика підготовленості студентів та підбір індивідуальних методик їхнього розвитку), верифікаційно-компетентнісний (формування спрямованості на виконання професійних вимог та корекція її негативних тенденцій), експертно-оцінний (моніторинг успішності студентів, розвиток системи ціннісних орієнтацій та професійної рефлексії), акмеологічно-прогностичний (спрямованість підготовки на постійний саморозвиток та самовдосконалення шляхом засвоєння шляхів і методів інтенсифікації шкільного освітнього процесу; проєкція професійного розвитку) [4, с. 18-19]. Якісне оновлення змісту диригентсько-хорової підготовки пропонує здійснювати І. Цуряк на основі інтеграції в цей процес особистісно орієнтованих технологій. Дослідниця виокремила в професійній підготовці майбутніх учителів музики складні взаємопов'язані процеси: педагогічний, організаційний та художньо-творчий [7, с. 9]. Розглянуті нею особистісно орієнтовані технології спрямовані на формування індивідуально ефективного процесу професійного розвитку майбутнього вчителя музики, а також мають важливе значення для нашого дослідження в плані центральності особистості вчителя музики у процесі формування його професійної компетентності засобами диригентсько-хорових дисциплін. Стрижнем диригентсько-хорової підготовки майбутніх керівників хорових колективів визначає практичну роботу з хором Л. Бірюкова. Нею виділено такі змістові блоки практичної роботи з хоровим колективом:

технічний, педагогічний та творчий. На основі цього розроблено структуру диригентсько-хорової підготовки, яка включає мотиваційно-ціннісний, музично-професійний, когнітивно-знанневий, педагогічно-фаховий, творчо-самостійний компоненти [1, с. 6]. Науковець, порівнюючи сучасний стан диригентсько-хорової підготовки в ретроспективному плані, вказує на необхідність реорганізації її змісту на музично-педагогічних факультетах, у пошуках вирішення питань підготовки майбутніх учителів музики до роботи з шкільним хором колективом.

Започатковані науковцями дослідження в даній сфері потребують подальшого розвитку та актуалізують наше дослідження, яке спрямоване на вивчення реальних умов диригентсько-хорової підготовки учителів музики в сучасній практиці вишів.

Метою нашого дослідження є аналіз змісту формування професійної компетентності учителя музики засобами диригентсько-хорових дисциплін у нинішніх умовах професійної підготовки на музично-педагогічних факультетах ВНЗ.

Першочерговим етапом нашого дослідження став аналіз навчальних планів. На прикладі навчального плану Кам'янець-Подільського національного університету підготовки бакалавра за напрямом 6.020204 Музичне мистецтво* (галузь знань 0202 Мистецтво, денної форми навчання) розглянемо більш детально диригентсько-хорову складову професійної підготовки майбутніх учителів музики.

Диригентсько-хорові дисципліни входять у нормативну частину навчального плану, об'єм якої складає 169,5 кредитів (6102 год., з них 2570 год. – аудиторні заняття, 3532 год. – самостійна робота) та представлені такими курсами: хорознавством (цикл дисциплін математичної та природничо-наукової підготовки), хором класом та хором диригуванням (цикл дисциплін професійної та практичної підготовки). Для вивчення хорознавства відведено 36 год. (1 кредит) з яких 18 год. – аудиторні заняття (12 год. лекцій і 6 год. практичних занять), 18 год. – самостійна робота. Формою контролю успішності передбачено модульну контрольну роботу (МКР) та екзамен. Вивчення хорознавства заплановано на 1 курсі у 1 семестрі, на самому початку навчання. З нашої точки зору це логічно, враховуючи фундаментальність дисципліни, а також те, що хорове диригування та хорівий клас викладаються безперервно впродовж усіх чотирьох курсів навчання. Найбільший об'єм часу відведений на вивчення хорового класу – 1080 год. (30 кредитів), з них 500 год. – аудиторні заняття (практичні), і 580 год. – самостійна робота. Хорівий клас проводиться в середньому двічі на тиждень по дві години (2 пари) практичних занять, що дає змогу системно підійти до вирішення поставлених завдань навчального курсу. Формою контролю навчальних досягнень є МКР (в кінці кожного семестру) та екзамен (у 1-му, 3-му, 6-му і 8-му семестрах). Хорове диригування впродовж чотирьох років навчання викладається в обсязі 252 год. (7 кредитів). На аудиторну роботу відводиться 124 год., на самостійну роботу – 128 год. У середньому це одне практичне заняття (45 хв.) на тиждень. Формами контролю успішності є МКР (у 2-му, 4-му, 6-му та 8-му семестрах) та екзамен (у 2-му, 6-му та 8-му семестрах). Модульні контрольні роботи проводяться у формі академічних концертів. Загалом на диригентсько-хорові дисципліни відведено 1368 год. (38 кредитів), з них 642 год. аудиторних занять, 726 год. самостійної роботи. Характерною особливістю даної групи дисциплін є практичний характер навчальної діяльності: практичні заняття становлять – 98,13 %, натомість лекції – 1,87 %.

У даному навчальному плані не передбачений курс хорового аранжування. Як показав аналіз навчальних планів Кам'янець-Подільського національного університету вивчення дисципліни «Хорове аранжування» закладено у навчальний план підготовки магістрів зі спеціальності 8.02020401 Музичне мистецтво*. Відведений обсяг на її вивчення становить 90 год. (3 кредити), з них аудиторних – 30 год. (10 год. лекційних, 10 год. практичних і 10 год. лабораторних занять), самостійної роботи – 60 год. Форма контролю успішності – залік. На наш погляд вивчення хорового аранжування в магістратурі для майбутніх викладачів, окрім викладачів диригентсько-хорових дисциплін, немає сенсу, адже підготовка учителів загальноосвітньої школи не профіль магістратури, а завдання ОКР бакалавра і спеціаліста. Враховуючи перспективу переходу на дворівневу систему вищої освіти (бакалавр, магістр), на нашу думку, вивчення хорового аранжування повинно відбуватися в процесі підготовки бакалавра музичного мистецтва. Наприклад, як і дисципліна «Інструментовка та аранжування дитячого оркестру», яка має місце в даному навчальному плані підготовки бакалавра музичного мистецтва та викладається в обсязі 90 год. (3 кредити).

Загалом частка відведеного навчального навантаження для вивчення диригентсько-хорових дисциплін становить 15,8 % від загального обсягу. Для порівняння наведемо співвідношення інших груп дисциплін: соціально-економічних – 13,33 %; психолого-педагогічних – 9,5 %; музично-теоретичних – 15,42 %; музично-історичних – 8,5 %; інструментального виконавства – 16,67 %.

Окрім основних дисциплін диригентсько-хорової групи, практику вокально-хорової роботи студенти можуть здобути у суміжних за характером дисциплінах передбачених у вибірковій частині навчального плану. Такими дисциплінами є «Методика роботи з дитячими вокально-хоровими колективами» (90 год.

2,5 кредиту), «Шкільний пісенний репертуар» (54 год., 1,5 кредиту) та «Вокальний ансамбль» (72 год., 2 кредити). Такі навчальні курси сприяють формуванню професійних компетенцій учителя музики у процесі освоєння, актуалізації та практичного застосування знань, умінь і навичок із методики роботи з вокальними та хоровими колективами, організації їх діяльності, вокальної та диригентської виконавської діяльності.

Наступним кроком нашого дослідження став аналіз навчально-методичного забезпечення диригентсько-хорових дисциплін (хорознавства, хорового диригування, хорового аранжування та хорового класу) Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Аналіз навчального забезпечення з курсу «Хорознавство» дав змогу визначити їх зведену мету: підготувати учителя музики до роботи з дитячими та юнацькими хоровими колективами, ознайомити з теоретичними основами хорового співу, методикою вокально-хорової роботи та організації хорових колективів, історією розвитку хорового мистецтва.

У дисципліні «Хорознавство» сконцентровані усі теоретичні основи вокально-хорової діяльності, які необхідні учителю музики для успішної диригентської діяльності. Без цієї теоретичної бази знань не можливе оволодіння іншими диригентсько-хоровими дисциплінами – ні хоровим диригуванням, ні методикою роботи з хором. У даному курсі передбачене вивчення історії хорового мистецтва, типів і видів хорів, їх структури та особливостей функціонування, типології співацьких голосів, елементів вокально-хорової техніки, ансамблю та його різновидів, організаційних засад формування хорових колективів, хорових партитур і їх аналіз тощо. Проаналізувавши навчальні програми з хорознавства і співставивши їх з навчальними планами, ми дійшли висновку, що відведеного навчального часу у 36 год., з яких аудиторних лише 18 год. (12 год. лекційних та 6 год. практичних занять), катастрофічно не вистачає для втілення мети і поставлених завдань дисципліни. Це призводить до поверхневого вивчення тематики курсу та більшого навантаження на самостійне опрацювання навчального матеріалу студентами. Такий стан не дає можливості глибше зануритися у специфіку дитячого хорового виконавства та його особливостей, що, звичайно, негативно вплине на компетентність майбутнього учителя музики у вирішенні питань шкільного хорознавства. Також мусимо констатувати слабку динаміку забезпечення науково-методичною літературою навчального процесу з хорознавства у питаннях роботи з дитячими хоровими колективами. Це може стати причиною неефективної самостійної роботи студентів і, як наслідок, низької теоретичної обізнаності у вокально-хоровій роботі з дітьми.

Узагальненою метою навчальних курсів «Хорове аранжування» є розвиток професійних якостей майбутнього вчителя-диригента в практиці естетичної та технічної адаптації вокально-хорових творів до виконавських можливостей конкретного хорового колективу. Вивчення хорового аранжування передбачає оволодіння студентом методами і прийомами перекладу, пристосування і адаптації хорових творів для хорових колективів різного складу і технічних можливостей, що дасть їм змогу вирішувати ряд проблем вокально-хорової роботи в ЗОШ. Хорове аранжування дає можливість учителю музики компенсувати брак нотної літератури для шкільних хорових колективів, адаптувати складність естетично цінних хорових творів до вікових та технічних можливостей класного чи загальношкільного хорового колективів. Формами організації навчального процесу є лекційні, практичні та лабораторні заняття. На заняттях хорового аранжування актуалізуються теоретичні знання з диригентсько-хорових та інших музичних дисциплін: сольфеджіо, гармонії, хорознавства, диригування, хорового класу, вокального класу, аналізу музичних творів, поліфонії, методики музичного виховання та ін. Інтегрування знань з різних предметів дає можливість забезпечити комплексне вдосконалення професійної підготовки учителя музики на заняттях хорового аранжування та стимулювати його до творчої діяльності через розв'язування творчих завдань. Опанування різних прийомів хорового письма в процесі навчання допомагає глибокому розумінню специфіки хорового звучання, сприяючи розвитку професійних якостей хорового диригента, а також розвиває його творче мислення та креативність. Отже, важливою метою курсу є розвиток творчої активності майбутнього учителя-диригента.

Метою курсу «Хорове диригування» є підготовка висококваліфікованого фахівця здатного на основі засвоєного комплексу знань, умінь і навичок диригентської діяльності до самостійного та ефективного керування хоровим колективом. Головним завданням курсу є підготовка кваліфікованого вчителя-диригента, готового до виконання основних сторін його професійної діяльності: хормейстерської, виконавської та творчої. Змістом хормейстерської сторони підготовки є процес озброєння майбутнього фахівця комплексом знань, умінь і методів роботи з хоровим колективом (над звуком, ансамблем, строем, артикуляцією, дикцією, динамікою, агогікою, тощо). У такому вимірі курс хорового диригування становить підготовчий етап хормейстерської практики (теоретичне вирішення проблем хорової звучності), яка продовжується на хоровому класі в безпосередній роботі з хором, де головним надбанням

учителя музики має стати вироблення діагностично-слухових умінь та досвіду добору стратегій діяльності на їх основі (практичне вирішення проблем хорової звучності). Зміст виконавської діяльності носить специфічний характер та пов'язаний з тим, що інструментом майбутнього вчителя-диригента є хор, який не завжди під рукою у нього (на противагу музичним інструментам). Тому формування саме диригентської виконавської майстерності пов'язане із певними труднощами та особливостями. Заняття з хорового диригування традиційно проводяться в індивідуальній формі «викладач – студент» у класі під фортепіанний акомпанемент (зрідка – під аудіозаписи хорових творів). Це дає можливість більшою мірою лише технічно підготуватися до виконавства та опанувати прийоми художньої інтерпретації музичних творів, що є лише однією гранню виконавської діяльності учителя-диригента, а точніше підготовкою до неї. Виконавська майстерність відшліфовується в безпосередньому спілкуванні з хоровим колективом: у виробленні мануальної системи диригентських жестів, як специфічної мови доступної для розуміння лише конкретному диригенту і конкретному хору; у процесі адаптації хору до диригента, його мови жестів; у адаптації диригента до хору, їхніх індивідуальних особливостей і технічних можливостей; у встановленні емоційного зв'язку із хористами як головної умови інтерпретаційної діяльності. Саме через інтерпретацію хорових творів виконавська сторона нерозривно пов'язана з творчістю диригента, розвиток якої передбачено на заняттях з хорового диригування.

Зміст дисципліни «Хорове диригування» охоплює додаткові підрозділи, які в минулій практиці вишів викладалися у формі окремих дисциплін: «Читання хорових дисциплін» та «Хорове сольфеджіо». Тому, інтегруючи їх зміст, заняття з хорового диригування обіймає широке коло видів діяльності: власне диригування, гру хорових партитур, спів хорових партій, аналіз та інтерпретацію хорових творів, моделювання роботи з хором, тощо.

Аналіз навчальних програм з курсу «Хоровий клас і практикум роботи з хором» привів до визначення зведеної мети – підготовки кваліфікованих спеціалістів шляхом формування у студентів стійких умінь і навичок хорового співу; практичного застосування набутих знань, умінь і навичок хормейстерської роботи; вдосконалення диригентської майстерності у виконавській діяльності. Дисципліна «Хоровий клас» націлена на розвиток двох сторін диригентсько-хорової роботи: хорового співу (усе, що охоплює діяльність хориста) та практичної роботи з хором (усе, що стосується хормейстерської діяльності). Така комплексність передбачає широке коло міжпредметних зв'язків між дисциплінами вокально-хорового циклу та інших музично-теоретичних та музично-практичних дисциплін. Тому хоровий клас є своєрідним ядром системи диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики та охоплює вагомий комплекс засобів формування його професійної компетентності. Значущість у цьому процесі хорового класу підкреслює А. Болгарський, який вважає, що в силу комплексності цієї дисципліни, майбутній учитель музики має можливість застосувати ряд набутих знань, умінь і навичок з широкого переліку професійних дисциплін в єдиній діяльності – роботі з хором, успіх якої є показником сформованого професіоналізму учителя-диригента [2, с. 4]. На центральне місце хорового класу у диригентсько-хоровій підготовці майбутніх учителів музики вказує також великий обсяг навчального часу, виділеного на його вивчення в порівнянні з іншими диригентсько-хоровими дисциплінами.

Отже, проведений аналіз навчально-методичного забезпечення дав змогу охарактеризувати декларований навчальними програмами зміст диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики, в якому ми виділили такі складові:

- формування комплексу знань, вмінь і навичок диригентсько-хорової діяльності;
- актуалізацію та вдосконалення інтегрованих загальнопрофесійних компетенцій;
- набуття спеціальних фахових диригентсько-хорових компетенцій;
- розвиток здібностей учителя музики (педагогічних, музичних та творчих);
- формування комплексу професійно важливих особистісних якостей;
- формування та збагачення досвіду диригентсько-хорової діяльності;
- виховання творчої особистості учителя музики;
- розвиток мотиваційної сфери в плані професійного самовдосконалення.

Проведений аналіз професійної підготовки за означеними сферами дав можливість констатувати відмінності у декларованому змісті диригентсько-хорової підготовки у навчальних програмах з об'єктивними реаліями професійної діяльності учителів музики в умовах загальноосвітніх шкіл. Звертаючи увагу на такі тенденції загалом у освітньому середовищі, О. Ростовський вказує на системну нерівномірність між швидким розвитком музичної педагогіки в галузі шкільної освіти та повільними змінами в професійній підготовці вчителів музичного мистецтва [5, с. 12]. Такі суперечності у відповідності змісту диригентсько-хорової підготовки учителів музики пов'язані із затяжним процесом її переорієнтації із роботи з дорослими хоровими колективами на шкільний хоровий колектив. Дана проблема бере початок ще з часів передачі музично-педагогічних факультетів з консерваторій до

педагогічних інститутів. Таким чином були перенесені і навчально-методичні комплекси диригентсько-хорових дисциплін, наукової ґрунтовності яких було достатньо для роботи з навчальними хоровими колективами, але бракувало для вирішення проблем у роботі з дитячими хоровими колективами. Підтверджує нашу думку В. Доронюк: «Твердження, що добре підготовлений диригент до роботи з дорослим, професійним хором просто перекваліфікується для роботи зі шкільними колективами і цей процес не складає жодних труднощів – помилкове» [3, с. 11]. Розв'язання цієї проблеми на початках було покладене на особисту ініціативу викладачів та навіть з набуттям актуальності в розробках науковців до нинішнього часу не вичерпане повною мірою.

Отже, як ми уже відзначали, існує дисонанс у відповідності змісту диригентсько-хорової освіти учителів музики з реальними потребами загальноосвітніх закладів. Схожа невідповідність спостерігається у пошуках шляхів оптимізації та вдосконалення диригентсько-хорової підготовки вчителів музики і реальним змістом на музично-педагогічних факультетах. Незважаючи на певні зрушення в теоретичному обґрунтуванні шляхів оновлення змісту диригентсько-хорової підготовки у ВНЗ, інтеграцію нових концепцій та методик в їхню освітню практику, змушені констатувати, що ці процеси носять повільний та затяжний характер.

Отримані наукові дані з аналізу диригентсько-хорової складової підготовки учителів музики засвідчують, що одним із шляхів оновлення змісту формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами диригентсько-хорових дисциплін є системна інтенсифікація процесів інтеграції нових наукових розробок в освітню практику вишів, в чому ми і вбачаємо наше подальше дослідження в цій сфері.

Література

1. Бірюкова Л.А. Психолого-педагогічні умови підготовки керівника хору в системі вищої музично-педагогічної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «теорія та методика музичного навчання» / Л.А. Бірюкова. – К., 2007. – 21 с.
2. Болгарский А.Г. Совершенствование профессиональной подготовки учителей музыки в условиях реформы школы / А.Г. Болгарский. – К.: КПИ им. М. Горького, 1988. – 106с.
3. Доронюк В.Д. Шкільне хорознавство: [навч. посіб.] / Василь Дмитрович Доронюк, Жанна Йосипівна Зваричук. – Івано-Франківськ, 2008. – 336с.
4. Козир А.В. Теорія та практика формування професійної майстерності вчителів музики в системі багаторівневої освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ст. док. пед. наук: спец. 13.00.02 – «Теорія та методика музичного навчання», 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / А.В. Козир. – К., 2009. – 47 с.
5. Ростовський О.Я. Музична освіта в Україні на межі тисячоліть: стан, проблеми, перспективи / Олександр Якович Ростовський // Мистецтво та освіта, 2002. – №4. – С. 9-13.
6. Смирнова Т.А. Теоретичні і методичні засади диригентсько-хорової освіти у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ст. док. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Т.А. Смирнова. – К., 2004. – 39 с.
7. Цюряк І.О. Методика застосування особистісно орієнтованих технологій навчання в процесі диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики : автореф. дис. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «теорія та методика музичного навчання» / І.О. Цюряк. – К., 2009. – 23 с.

References

1. Biryukova L.A. Psyholoho-pedahohichni umovy pidhotovky kerivnyka khoru v systemi vyshchoyi muzychno-pedahohichnoyi osvity : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. st. kand. ped. nauk: spets 13.00.02 «teoriya ta metodyka muzychnoho navchannya» / L.A. Biryukova. – K., 2007. – 21 s.
2. Bolgarskiy A.G. Sovershenstvovanie professionalnoy podgotovki uchiteley muzyki v usloviyah reformy shkoly / A.G. Bolgarskiy. – K.: KPI im. M. Gorkogo, 1988. – 106 s.
3. Doronyuk V.D. Shkil'ne khoroznavstvo: [navch. posib.] / Vasyl' Dmytrovych Doronyuk, Zhanna Yosypivna Zvarychuk. – Ivano-Frankivsk, 2008. – 336s.
4. Kozyr A.V. Teoriya ta praktyka formuvannya profesinyoyi maysternosti vchyteliv muzyky v systemi bahatorivnevoyi osvity: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. st. dok. ped. nauk: spets 13.00.02 – «Teoriya ta metodyka muzychnoho navchannya», 13.00.04 «Teoriya ta metodyka profesinyoyi osvity» / A.V. Kozyr. – K., 2009. – 47 s.
5. Rostovs'kyu O.Ya. Muzychna osvita v Ukrayini na mezhi tysyacholit': stan, problemy, perspektyvy / Oleksandr Yakovych Rostovs'kyu // Mystetstvo ta osvita, 2002. – №4. – S. 9-13.
6. Smyrnova T.A. Teoretychni i metodychni zasady dyryhent-s'ko-khorovoyi osvity u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. st. dok. ped. nauk: spets. 13.00.04 «Teoriya ta metodyka profesinyoyi osvity» / T.A. Smyrnova. – K., 2004. – 39 s.
7. Tsyuryak I.O. Metodyka zastosuvannya osobystisno oriyentovanykh tekhnolohiy navchannya v protsesi dyryhent-s'ko-khorovoyi pidhotovky maybutn'oho vchytelya muzyky : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. st. kand. ped. nauk : spets. 13.00.02 «teoriya ta metodyka muzychnoho navchannya» / I.O. Tsyuryak. – K., 2009. – 23 s.